

Nevenki Troha ob šestdesetletnici

Leta 2011 je okroglo obletnico rojstva praznovala znanstvena svetnica dr. Nevenka Troha, zgodovinarica s pestro in bogato kariero. Najini poti sta se prvič križali leta 1969, ko je v Trbovljah zaključevala gimnazijo, drugič pa leta 1997, ko sva se zaposlili na Inštitutu za novejšo zgodovino v Ljubljani. Kmalu sem spoznala, da njena uspešna in jasno začrtana kariera temelji tako na pronicljivem umu kot tudi trdem delu, ki se ga iz dneva v dan loteva z veseljem in veliko mero volje in energije.

Nevenka Šentjurc, poročena Troha, se je rodila 15. junija 1951 v Ljubljani, otroška in najstniška leta pa je preživela v zasavskih Revirjih. Po maturi na trboveljski gimnaziji leta 1969 se je odločila za študij zgodovine in sociologije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer je diplomirala leta 1980. V času študija, septembra 1974, se je zaposlila v Revirskem muzeju v Trbovljah kot kustosinja. Od leta 1977 do jeseni 1986, ko je sprejela mesto arhivistke v Zgodovinskem arhivu Centralnega komiteja ZKS v Ljubljani, je bila direktorica muzeja. Kljub temu da je večino naporov usmerjala v modernizacijo muzeja oziroma razvoj strokovne muzejske dejavnosti, je že v prvi tretjini svoje službene poti jasno izkazala svojo naklonjenost do raziskovanja sodobne zgodovine in publiciranja.¹

Po zaposlitvi v arhivu je bila njena osnovna naloga urejanje gradiva t. i. jugoslovanskih političnih organizacij v Julijski krajini in na Svobodnem tržaškem ozemlju (1945–1954), za objavo je pripravila inventarja Zbirka Arhiv informacijske službe in protifašističnega boja – Trst (1943–1948) in Glavni odbor Komunistične partije Julijske krajine in Centralni komite Komunistične partije Svobodnega tržaškega ozemlja (1945–1954). Ker pa se je ob delu z arhivskim gradivom njena raziskovalna žilica samo še krepila, je začela s proučevanjem problematike dogajanja v Julijski krajini po letu 1945. Zaradi dobrega poznavanja arhivskega gradiva in že omenjenega veselja do znanstvenega dela se je leta 1988 odločila za podiplomski študij iz novejša zgodovine, ki ga je na Filozofski fakulteti uspešno zaključila jeseni 1993. S svojim magistrskim delom z naslovom Politično življenje v coni A Julijske krajine z vidika italijansko-slovenskega sodelovanja (SIAU od osvoboditve

¹ Leta 1984 je v soavtorstvu z Brankom Omahnetom izdala strokovno monografijo Gladovna stavka revirskih rudarjev, leta 1986 je izšla njena monografija Španski borci iz revirjev, bila pa je tudi urednica strokovne monografije 50 let Čebin, ki je izšla leta 1987.

do uveljavitve mirovne pogodbe)² je postavila temelje za svoje znanstveno delo, ki jih je 1996 nadgradila z doktorsko disertacijo z naslovom Slovensko-italijanski odnosi v coni A Julijske krajine v luči dokumentov progugoslovanskih sil.³

Delo arhivistke, ki ga je Trohova opravljala še nekaj let po priključitvi Zgodovinskega arhiva CK ZKS k Arhivu Republike Slovenije leta 1990, je leta 1997 zamenjala za znanstveno-raziskovalno – zaposlila se je na Inštitutu za novejšo zgodovino, kjer je v trinajstih letih napredovala od asistentke do znanstvene svetnice za področje sodobne zgodovine.

Na inštitutu je vključena v raziskovalni program Idejnopolitični in kulturni pluralizem in monizem na Slovenskem v 20. stoletju, od leta 2009 pa vodi projekt o represiji v Sloveniji med letoma 1945 in 1963. Poleg tega je sodelovala v več drugih projektih, mdr. v dveh mednarodnih. Kot članica znanstvenega odbora, imenovana s strani Inštituta za novejšo zgodovino, je sodelovala v italijansko-slovenskem projektu z naslovom Na ozemlju, kjer meja pomeni most : delitve in sodelovanja na mejnem območju med Italijo in Jugoslavijo po 2. svetovni vojni (1945–1965). Vodila je tudi slovensko skupino sodelavcev projekta ERA (European Resistance Archive, Arhiv evropskega odporništv), ki ga je financirala Evropska komisija v času od septembra 2006 do maja 2007.

Dr. Nevenka Troha je zelo komunikativna in vedno pripravljena deliti svoje znanje in spoznanja s kolegi, še posebej mlajšimi, zato me ni presenetilo, ko so jo zamikale pedagoške vode; na podlagi njenih tovrstnih rezultatov jo je senat Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem leta 2004 izvolil v naziv docentke.

Za jubilatko – muzealko, arhivistko in raziskovalko – velja, da ima konstantno dinamiko pisanja. To odražajo tako že omenjene strokovne in znanstvene monografije, vključno z najnovejšo knjigo Fojbe,⁴ za katero je prispevala poglavje Fojbe v slovenskih in italijanskih arhivih, v katerem obravnava vzroke za dogajanje maja 1945 v Julijski krajini in delu Videmske pokrajine po zasedbi s strani jugoslovanske oblasti, kot tudi njeni številni znanstveni prispevki, ki jih je objavila v slovenskih in italijanskih publikacijah (Zgodovinski časopis, Prispevki za novejšo zgodovino, Acta Histriae, Annales, Qualestoria, Storia contemporanea, idr.). V svojih razpravah je na začetku znanstvene kariere obravnavala problematiko Slovansko-italijanske antifašistične unije in Komunistične partije Julijske krajine (1945 in 1947), kasneje pa je pozornost posvetila zlasti raziskavi slovensko-italijanskih odnosov na tem območju in odnosov znotraj posameznih narodov in socialnih skupin. Raziskuje tudi vprašanje migracij v Julijski krajini po drugi svetovni vojni, dogajanje na Svoobodnem tržaškem ozemlju (1947–1954) ter vprašanje slovenske manjšine v Italiji

² Magistrska naloga je leta 1998 izšla v knjižni obliki z naslovom Politika slovensko-italijanskega bratstva. Slovensko-italijanska antifašistična unija v coni A od osvoboditve do uveljavitve mirovne pogodbe.

³ Doktorska disertacija je izšla leta 1999 v knjižni obliki z naslovom Komu Trst. Slovenci in Italijani med dvema državama in leta 2009 v italijanskem prevodu Chi avrà Trieste? Sloveni e italiani tra due stati.

⁴ Jože Pirjevec, Darko Dukovski, Nevenka Troha, Gorazd Bajc, Guido Franzinetti: Fojbe. Ljubljana 2012.

in italijanske v Sloveniji med letoma 1945 in 1990. Z referati ali kot razpravljavka je sodelovala na več znanstvenih posvetovanjih in okroglih mizah doma in v tujini, predvsem v Italiji, kjer še dandanes različnim javnostim poleg problematike »fojbc«, položaja Slovencev v coni A Julijske krajine, odnosov med političnimi strankami in organizacijami idr., kot nepogrešljiva članica Slovensko-italijanske kulturno-zgodovinske komisije, ki je delovala v letih 1993–2000, pa predstavlja vsebino poročila Slovensko-italijanski odnosi (1880–1956).⁵

Jubilantka je veliko svojega (prostelega) časa posvetila društvenemu strokovnemu življenju. Vrsto let je bila odbornica Zgodovinskega društva Ljubljana, dve mandatni obdobji (2000–2004) pa njegova predsednica. Eno mandatno obdobje, od oktobra 2006 do oktobra 2008, je bila predsednica Zveze zgodovinskih društev Slovenije. V času njenega vodenja je ZZDS izpeljala odmeven mednarodni znanstveni sestanek Meje na papirju, meje v glavah. Meje Slovenije po 2. svetovni vojni. Svoj predsedniški mandat je zaključila z bienalnim 34. zborovanjem vseh slovenskih zgodovinarjev z naslovom Evropski vplivi na slovensko družbo, v zvezi pa je kot podpredsednica aktivna še danes.

Draga Nevenka, ob življenjskem jubileju ti iskreno čestitam in ti želim, da bi še naprej z zanimanjem in radostjo tako uspešno oplajala slovensko zgodovino-pisje ter širšo zgodovinsko znanstveno in stanovsko sfero. In da bi se najini poti še velikokrat križali.

Mojca Šorn

---

⁵ Besedilo je kot trojezična znanstvena monografija z naslovom Poročilo slovensko-italijanske zgodovinsko-kulturne komisije = Slovene-Italian relations (1880–1956). Report of the Slovene-Italian historical and cultural commission izšlo leta 2001.